

Implementatie en activatiesessie

15 november 2022 | Provinciehuis Zuid-Holland

Agenda

- Opening Thirza
- Waar gaan wij nu of later mee aan de slag?
- HNN implementeren in de organisatie: een routekaart
- HNN aanpak/ aandachtspunten per projectfase (in groepen aan de slag)
- Afsluiting

Praktijkvoorbeeld: Renovatie van het provinciehuis (waar ook circulaire/bio-based toepassingen zijn doorgevoerd)

Waar gaan wij nu of
later mee aan de
slag?

Waar gaan wij nu of later mee aan de slag?

Waar gaan wij vandaag mee aan de slag?

- Hoe kom je tot een goede score;
- Houvast krijgen om op scores te sturen;
- Routekaart/ hoe neem ik de organisatie mee;
- Handvatten voor je organisatie in alle fases;
- Het Nieuwe Normaal in aanbestedingen;
- Handvatten om gesprekken aan te gaan.

Waar liggen kansen voor Cirkelstad Provincie Zuid-Holland?

- Inzicht in wanneer je goed scoort versus traditioneel;
- Techniek delen / bij elkaar in de keuken kijken;
- Garanties / opschaling van (biobased) innovaties;
- Schaalsprong maken / in contact komen met partijen;
- Vliegwielen belonen / opschalen mogelijk maken;
- Prikkels creëren om in te zetten op circulair bouwen;
- Koppeling met andere meetmethodes zoals Breeam GPR & WELL/ creëren van een eenduidigheid terminologie;
- Kennisuitwisseling van verschillende casussen;
- Catalogus van circulaire projecten;
- Planmatig onderhoud.

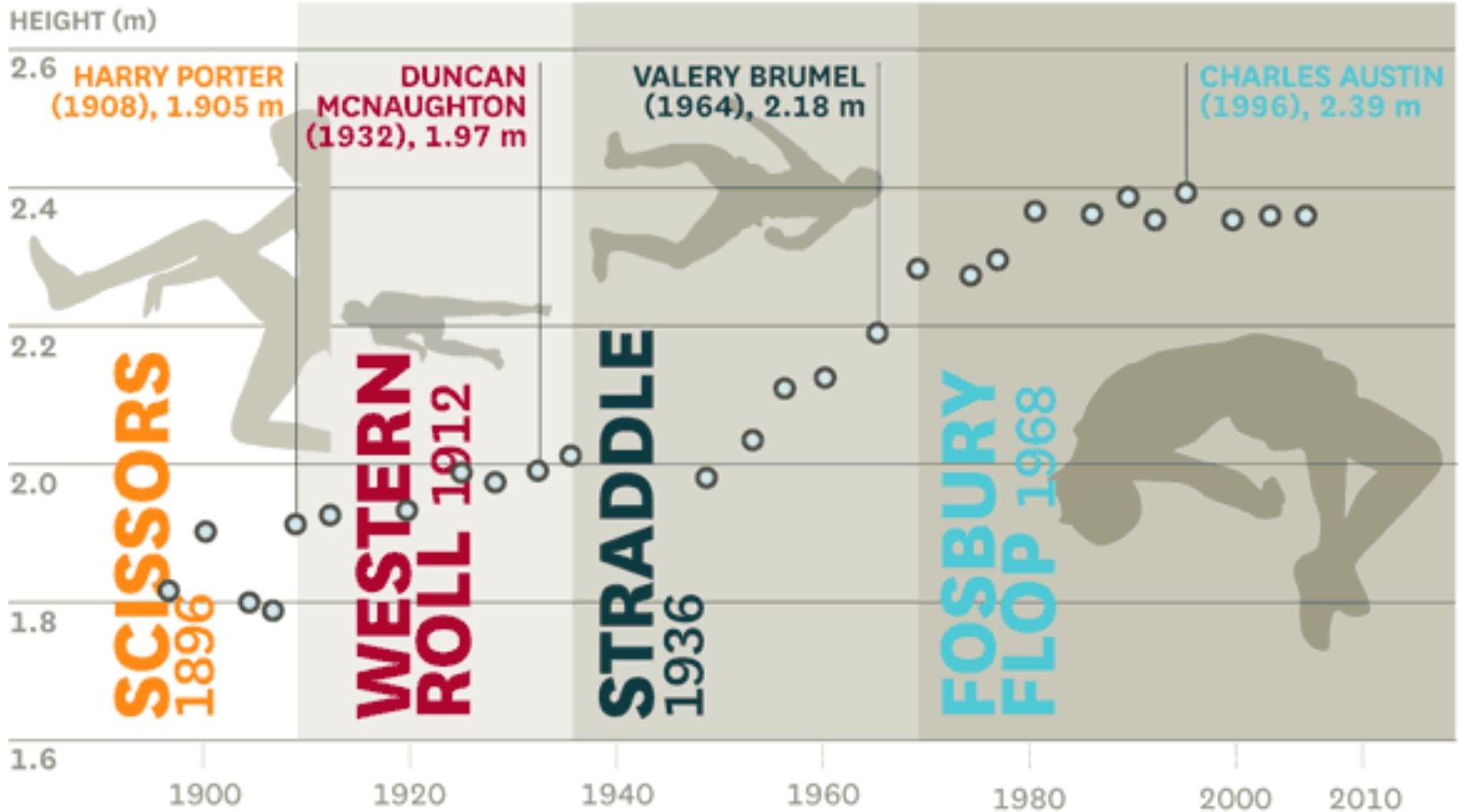

HNN implementeren in de organisatie: een routekaart

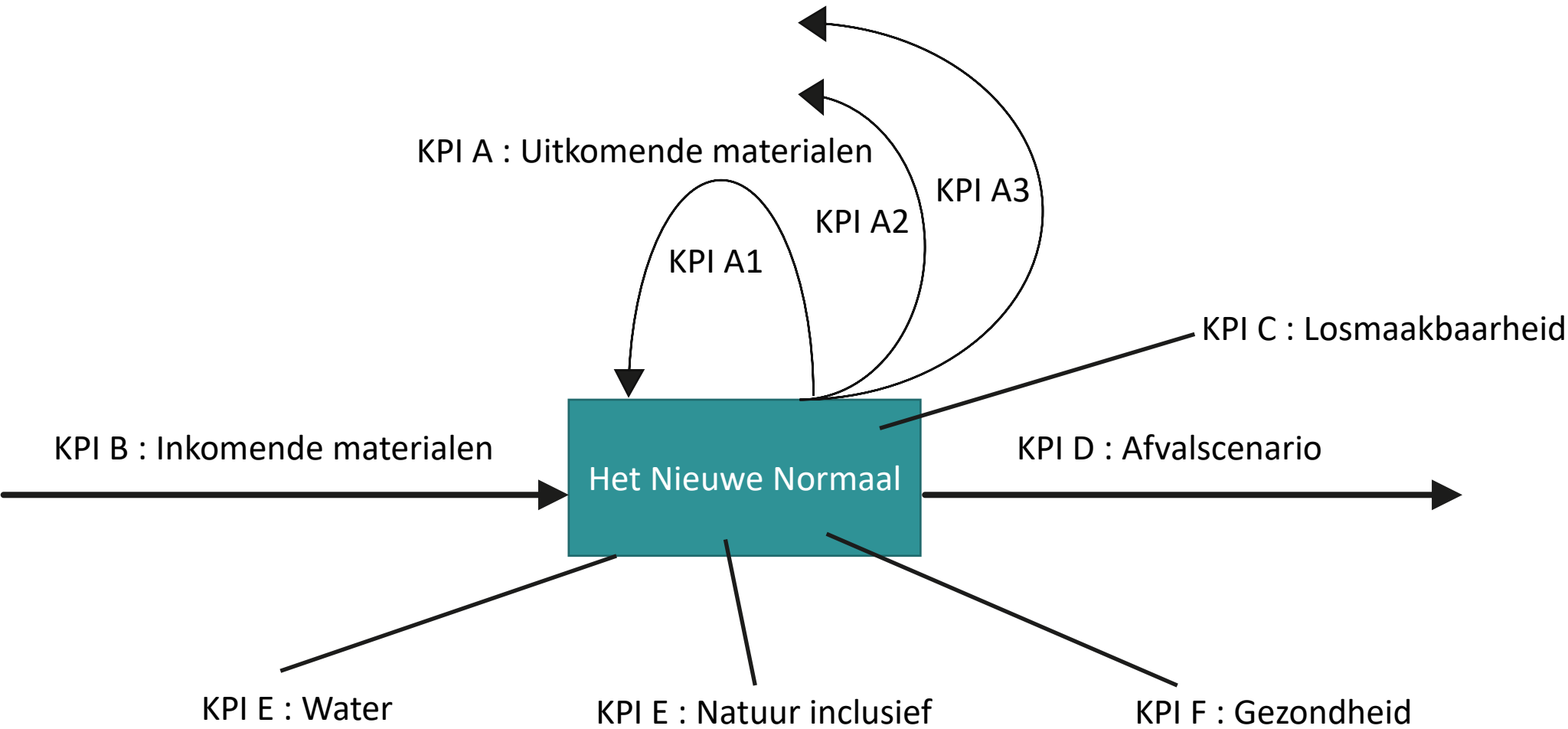
De lat steeds iets hoger leggen

De technieken volgen vanzelf.

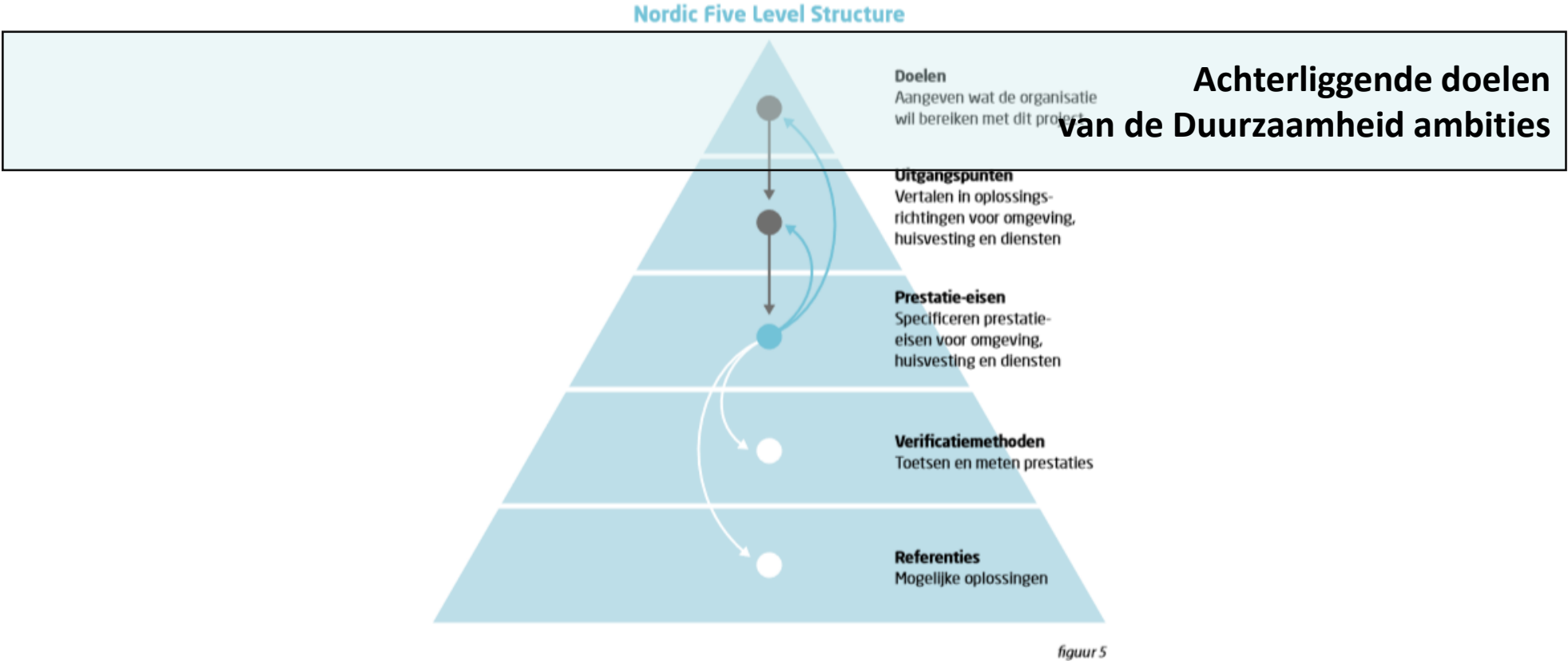
OLYMPIC GOLD MEDAL WINNERS IN HIGH JUMP

Maak ambities inzichtelijk!

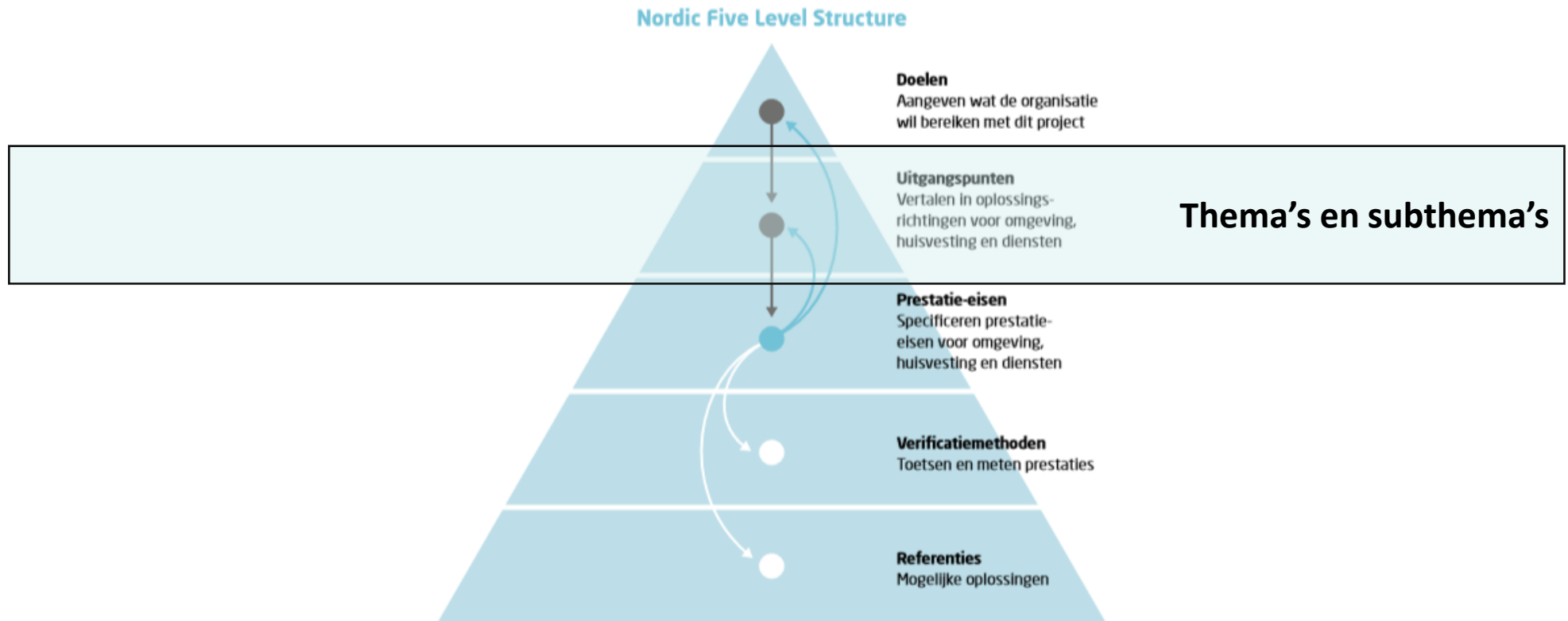

Nordic five level structure

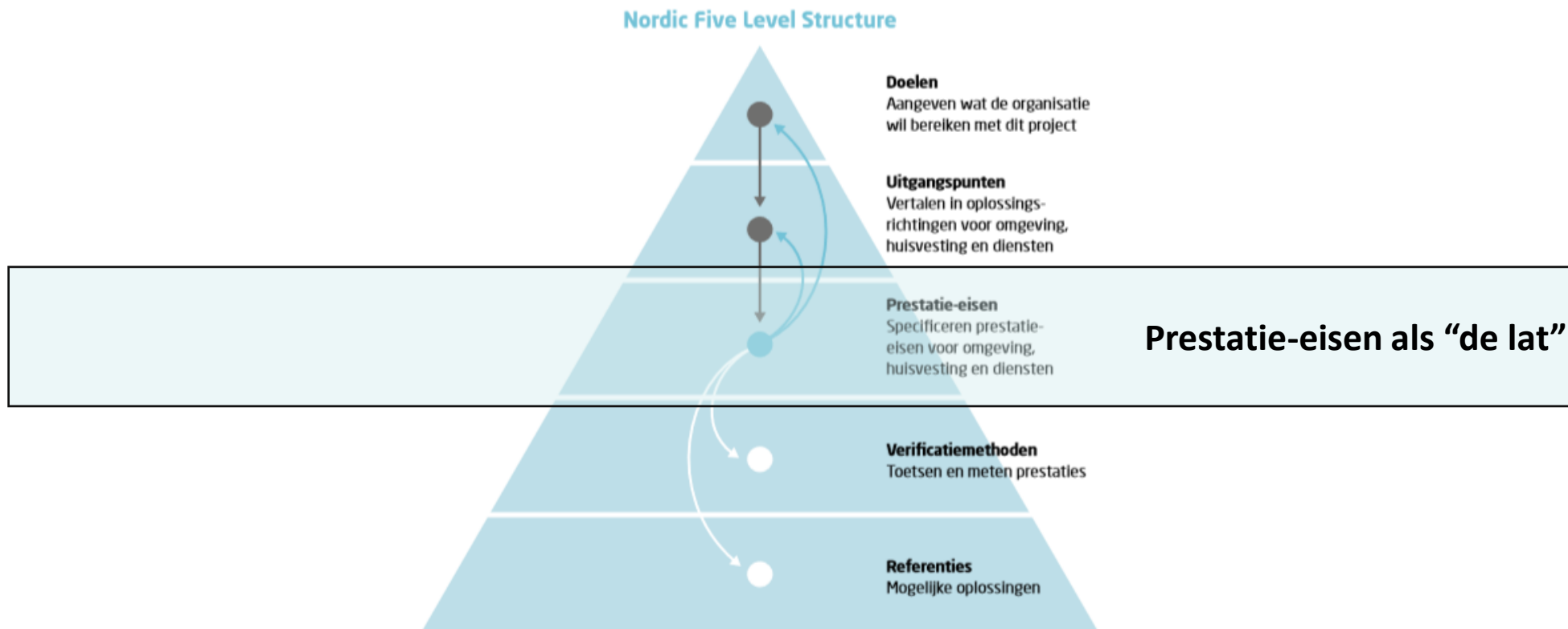

Nordic five level structure

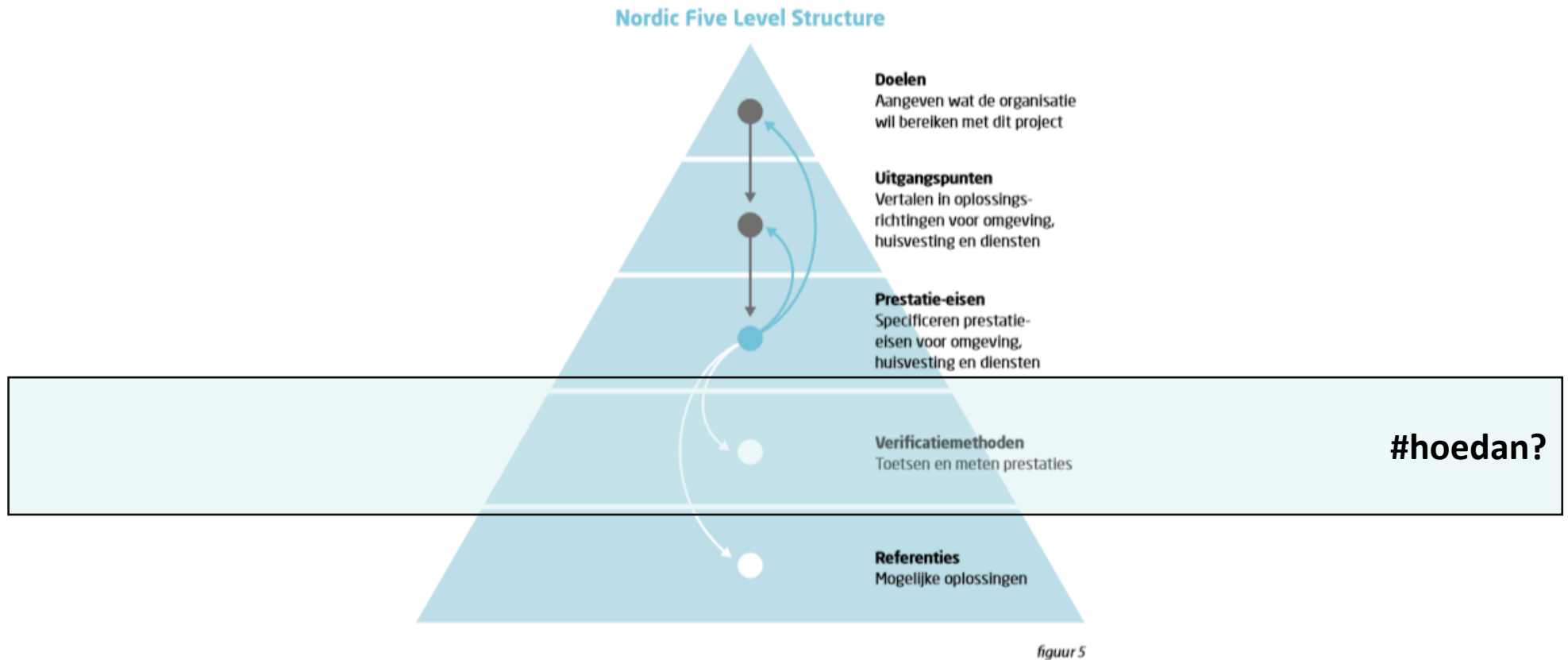
figuur 5

Nordic five level structure

figuur 5

Nordic five level structure

Voorbeeld van een robuust en duurzaam raamwerk

Gezamenlijke uitgangspunten

← Stuurbaar →

Meetbaar

Thema	Uitgangspunt(en)	Kritische Prestatie Indicator			Verificatiemethode	
Materiaal						
Energie						
Klimaatadaptatie (water en hitte)		B. KPI (niveaus) vaststellen			C. Verificatie- methode koppelen	
Ecologie (groen en biodiversiteit)						
Gezondheid						
Bewustwording (oa behoud monument)						

A. Gezamenlijk ambities en uitgangspunten bepalen

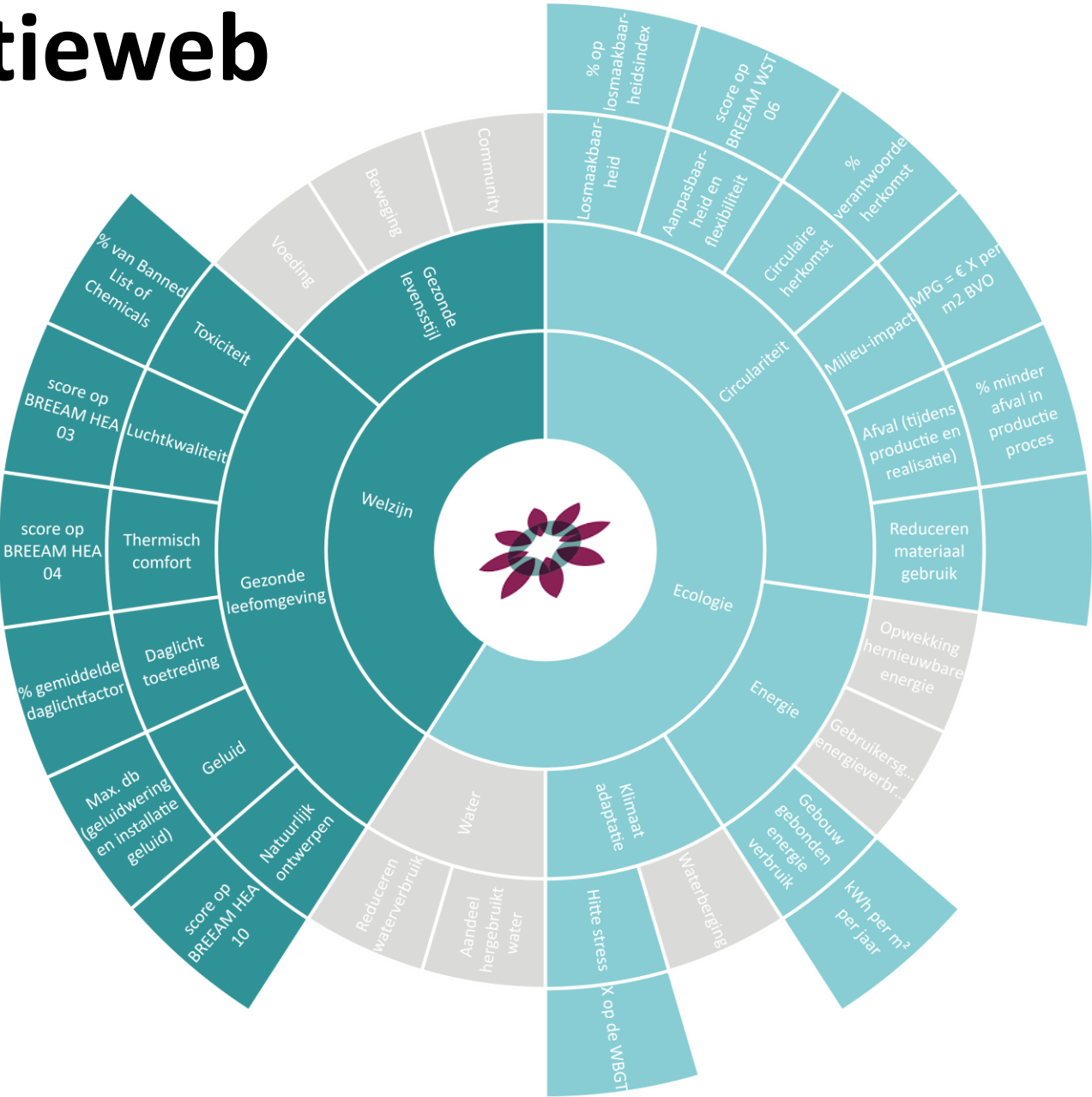

Ambitiweb

Ambitiweb 36 woningen te Haps

Vaststellen ambitieniveau per subthema

Basis - Dit moet je doen (Should have)

Met deze prestatie-eis voldoet mijn organisatie aan de minimale wettelijke verplichting of het is laaghangend fruit.

Gemiddeld – Dit maakt ons vooruitstrevend (Could have)

Met deze prestatie-eis voldoet mijn organisatie ruim aan de minimale wettelijke verplichting en zet duidelijk een stap extra om te komen tot de doelstelling om proactief te investeren in een circulaire economie.

Hoog - Dit maakt ons koploper (Must have)

Met deze prestatie-eis loopt mijn organisatie duidelijk voor op de rest van Nederland op het desbetreffende thema. Mijn organisatie zet hiermee een aanzienlijke stap om een koplopers functie te vervullen.

Voorbeeld prestatie eis MPG & MKI

Basis – Dit moet je doen	Gemiddeld	Hoog – Dit maakt ons koploper
Van het totaal aan toegepaste materialen in het gebouw is de maximale milieubelasting per m ² BVO € 1.00,-.	Van het totaal aan toegepaste materialen in het gebouw is de maximale milieubelasting per m ² BVO € 0,70,-.	Van het totaal aan toegepaste materialen in het gebouw is de maximale milieubelasting per m ² BVO € 0,50,-.
Bij het inkopen van producten worden deze niet met elkaar vergeleken op basis van de MKI-waarde.	Bij het inkopen van producten worden minimaal drie soortgelijke varianten met elkaar vergeleken op basis van de MKI-waarde.	Bij het inkopen van producten worden minimaal vijf soortgelijke varianten met elkaar vergeleken op basis van de MKI-waarde.

Verificatie

In het raamwerk wordt het volgende vastgelegd:

- Verificatiemethode;
- Momenten van verificatie;
- Verantwoordelijk voor verificatie.

Voorbeeld duurzaamheidsraamwerk

Duurzaamheidsraamwerk

Pijlers circulaire strategie:

- .....
- .....
- .....
- .....

Legenda:

Inspanningsverplichting
Resultaatverplichting (voor het aantal projecten genoemd bij
(Pilot)projecten/ bouwconcepten

Evalueren behaalde prestaties en bijstellen/ aanscherpen prestaties 'morgen' en 'overmorgen'.

Evalueren behaalde prestaties en bijstellen/aanscherpen prestaties 'overmorgen'.

	Thema:	Uitgangspunt:	Vandaag (2021 - 2022)	Morgen (2023 - 2024)	Overmorgen (2025 - verder)	Tool/ Verificatiemethode:
1	Reductie schaduwkosten (MPG)	De MPG (MilieuPrestatie gebouwen) is zo laag mogelijk. De MPG is een belangrijke maatstaf voor de duurzaamheid van een gebouw. De MPG wordt uitgedrukt in euro/ m2 BVO/ jaar.	Meten en sturen op de MPG van X pilotprojecten. De maximale milieubelasting van het gebouw per m2 BVO is € 0,XX. X (Pilot)projecten n.t.b.	Meten en sturen op de MPG van X projecten. De maximale milieubelasting van het gebouw per m2 BVO is € 0,XX.	Meten en sturen op de MPG van X projecten. De maximale milieubelasting van het gebouw per m2 BVO is € 0,XX.	MPG-berekening (MPC calc of GPR gebouw)
2	Omgang bouw- en sloopafval	Uitgaande materialen (bij sloop/demontage/renovatie) krijgen zo veel mogelijk een tweede leven en gaan niet verloren door het verbranden of afvoeren naar de stort.	Voor X projecten opstellen van oogstkaart (inventarisatie uitkomende materialen) en afzetmogelijkheden onderzoeken. - X (Pilot)projecten n.t.b.	Voor X projecten opstellen van oogstkaart (inventarisatie uitkomende materialen) en afzetmogelijkheden onderzoeken. Aandeel van uitgaande materialen bij de sloop van bestaande gebouwen in volume (in kg): - min. X% hergebruik intern of extern - min. X% of recycling	Voor X projecten opstellen van oogstkaart (inventarisatie uitkomende materialen) en afzetmogelijkheden onderzoeken. Aandeel hergebruik van uitgaande materialen bij de sloop van bestaande gebouwen in volume (in kg): - X% hergebruik intern of extern	Oogstkaart
3	Losmaakbaarheid	Producten worden zo veel mogelijk losmaakbaar aangebracht in het gebouw om een tweede levenscyclus te stimuleren.	In kaart brengen van de mate van losmaakbaarheid van X pilot projecten. - X (Pilot)projecten n.t.b.	Bij X projecten losmaakbaarheid meten en op sturen. Minimale losmaakbaarheidsindex van 0.X. X (Pilot)projecten n.t.b.	Bij X projecten meten en sturen op losmaakbaarheid. Minimale losmaakbaarheidsindex van 0.X.	Building Circularity Index (meetmethodiek losmaakbaarheid)

HNN aanpak/
aandachtspunten per
projectfase

Sturen op circulaire prestaties

SO

VO

DO

TO/UO

Vorbereiding &
Inkoop

Realisatie

Grof

Fijn

Sturen op circulaire prestaties

Welke keuzes hebben in elke fase invloed op de circulaire prestaties:

▪ Compactheid en slank gebouw; ▪ Hoofddraagconstructie; ▪ Gevel; ▪ Glasoppervlakte (gevel open versus dicht); ▪ Aantal verdiepingen; ▪ Verdiepingshoogte; ▪ (Energieprestatie).	▪ Materialisatie alle gebouwlagen (afwerkingen, kozijnen etc.); ▪ Installatieconcept; ▪ Inzet van geoogste materialen; ▪ Uitwerking principe details (losmaakbaarheid).	▪ Uitwerking detaillering; ▪ Keuzes vanuit technische haalbaarheid m.b.t. materialen.	▪ Selectie van producten, leveranciers en onderaannemers (juiste uitvraag doen en informatie opvragen).	▪ Monitoring.

Sturen op KPI's in ontwerpproces

KPI

- Wat is de hoogte van de KPI?
- Uitgangspunt of ambitie?
- Wat is de bandbreedte waarbinnen wij kunnen sturen?

Acties/ Sturing per projectfase

- In welke projectfase maak je de bepalende keuzes voor de te behalen prestatie?
- Welke actie in welke projectfase?

Tools

- Tools, bronnen of meetmethodieken om te sturen op circulaire prestaties.

In groepen in gesprek

- **4 thema's uitgewerkt**
- Projectcasus bespreken en nagaan wat je wel al gedaan hebt, juist niet, of anders hebt gedaan?
- Wat heb je nodig om dit te bereiken?
- Hoe kan dit het beste beoordeeld worden in aanbestedingen?

**Focus op
vier
thema's
van HNN**

Het Nieuwe Normaal 0.3	
Subthema's	Onderwerp
Omgang afval	Omgang restmateriaal (sloop)
	Omgang restmateriaal (bouw)
Milieu-impact & materiaalgebruik	Milieu-impact (MPG)
	Materiaalgebruik
	Hergebruikpotentie
Adaptief vermogen	Construction Stored Carbon
	Losmaakbaarheid
Gezonde materialen	Indelingsflexibiliteit
	Toxiciteit

Circulair inkopen

- Gesprek aangaan met vaste leveranciers
- In de inkoop zijn het **Programma van Eisen** en **selectie- en gunningscriteria** belangrijke momenten om te sturen op circulariteit:
  - Prestatie-eisen opnemen in een Programma van Eisen.
  - Ook kan één of meerdere sub-thema('s) kiezen om in te zetten als selectie- en gunningscriteria. Zo kun je de markt uitdagen om nog beter te presteren op bepaalde sub-thema's.

Vraag prestaties uit in projecten met de BCI

- De markt uitdagen de mate van circulariteit te verhogen, op de volgende indicatoren:
  - Materiaalgebruik
  - Hergebruikpotentie
  - Losmaakbaarheid
  - Milieu impact.
- Kwantitatief: Mate van circulariteit uitgedrukt in de BCI (score tussen 0 en 100%).
- Kwalitatief: Concrete maatregelen, slimme oplossing en een procesaanpak met daarin beschreven op welke wijze een zo hoog mogelijke BCI in het ontwerp en uitvoeringstraject continu geborgd is.

BUYER GROUP

RENOVATIE CORPORATIEWONINGEN

MARKTVISIE EN INKOOPSTRATEGIE

15-03-2022

Afsluiking

